

BRANNVESENETS TILSYNSAKSJON MED FARLIG STOFF 2013

REVIDERT 5.4.2013

BOLIGSAMEIER

**DOKUMENTET INNEHOLDER GENERELL INFORMASJON, SJEKKLISTE OG
UTDYPENDE VEILEDNING TIL DEN ENKELTE PARAGRAF I SJEKKLISTA.**

GENERELL INFORMASJON

Bakgrunn og hensikt

Årets tilsynsaksjon retter seg mot boligsameier tilknyttet gassanlegg med brannfarlig gass med fast rørnett og tank. Tilsynsaksjonen gjennomføres i april måned i hele landet, jfr. informasjonsskriv om brannvesenets tilsynsaksjon med farlig stoff sendt på e-post den 18.januar 2013.

Hensikten med aksjonen er å sikre at gassanleggene i boligsameier er i sikkerhetsmessig god stand, redusere sannsynligheten for uhell og ulykker og redusere konsekvensene ved en ulykke. Informasjon om regelverket fra brannvesenet til boligsameiet, vil også inngå i tilsynet. Målet er å nå ut til så mange boligsameier som mulig og få en oversikt over etterlevelsen av gjeldende regelverk.

DSB har forventninger til at brannvesen med boligsameier i sitt ansvarsområde, gjennomfører tilsyn på flest mulig anlegg og sørger for at alle anlegg i eget område er meldt inn til myndighetene via Altinn.

Kommunene ved brannvesenet skal føre tilsyn med at bestemmelsene i forskrift nr. 602 av 8. juni 2009 nr. 602 om håndtering av brannfarlig, reaksjonsfarlig og trykksatt stoff samt utstyr og anlegg som benyttes ved håndteringen (forskrift om håndtering av farlig stoff).

Temaveiledningen om bruk av farlig stoff, del 1, bør være godt kjent for tilsynspersonell.

Tilsynet hjemles i § 23 i forskrift om håndtering av farlig stoff. Reaksjonsmidlene hjemles i § 24 i samme forskrift. Denne paragrafen viser til brann- og eksplosjonsvernlovens §§ 37 til 40 og § 42.

Gjennomføring

Søk opp i FAST – anlegg og kart og få en oversikt over forbruksanlegg med brannfarlig gass, kat. 1 og 2 i eget ansvarsområde. Ut fra dette søket, kan man sortere listen og forhåpentlig kunne plukke ut boligsameiene ut fra navnet på anlegget eller klienten (betegnelsen; boligsameie, sameie, borettslag, terrasse, er mest brukt).

DSB anbefaler at tilsynet varsles på forhånd. Varselet sendes til virksomheten/boligsameiet som har meldt inn anlegget. I tilfeller der gasselskapet har meldt inn anlegget, må brannvesenet også varsle boligsameiet om tilsynet. I varselbrevet bør dere be om at virksomheten har risikoanalyse, situasjonsplan, beredskapsplan, instruks for drift/vedlikehold/sikkerhet tilgjengelig for tilsynsmyndighetene. ”Veiledning for myndighetsutøvelse av tilsyn utført av brann- og feiervesen” har mal for varselbrev og tilsynsrapport som kan tilpasses og brukes ved tilsyn med farlig stoff. Her fremkommer også definisjon av avvik og anmerkninger.

Det er ikke forventet at brannvesenet skal inn i den enkelte leilighet. Sjekkpunktene kan gjøres med styret i boligsameiet og evt. gasselskapet.

Veiledningen nedenfor gir eksempler på avvikstekst under hver paragraf. Avviket suppleres gjerne med kommentarer for å utdype mer eksakt hva som menes. Hvis det er flere avvik etter samme paragraf, bør det vurderes å samle avvikene i overordnet avvik som forklares nærmere i kommentarene.

Oppsummering av resultater - spørreundersøkelse

Resultatene fra tilsynene leveres DSB ved å besvare en spørreundersøkelse. Denne sendes ut i begynnelsen av mai. Dette er en ressurseffektiv måte å få en samlet oversikt over tilsynsaksjonen og tilstanden på anleggene. Tilsynsrapportene skal **ikke** sendes DSB.

Informasjon og spørreundersøkelse sendes alle landets brannvesen. De som ikke har boligsameier i sitt område behøver ikke svare på spørreundersøkelsen.

Spørsmål om tilsynsaksjonen med farlig stoff 2013 kan rettes til Hege Bjørneseth, Øivind B Nilsen og Berit Svensen. Telefon 33 41 25 00 eller e-post til: tilsyn.farlig.stoff@dsb.no

**SJEKKLISTE - TILSYN MED GASSANLEGG I BOLIGSAMEIER
TILSYNSAKSJON 2013**

Boligsameiet:

Dato:

Tilstede fra boligsameiet:

Henvisning	Spørsmål	Egne kommenterer
§ 12	Sjekk om innmeldingen er korrekt ut fra de faktiske forhold.	
§ 9	Sjekk om det er utført systematisk tilstandskontroll av gassanlegget, § 9 annet ledd. Kontrollen skal kunne dokumenteres, jfr. § 13.	
	Sjekk om kontrollen er utført av akkreditert inspeksjonsorgan/inspeksjonsorgan med dispensasjon eller teknisk kontrollorgan.	
	Sjekk om det er inngått avtale om systematisk tilstandskontroll av gassanlegget.	
§ 10	Sjekk om det utføres vedlikehold/service/ettersyn på gassanlegget. Vedlikeholdet skal kunne dokumenteres, jr. § 13.	
	Hvordan sikrer boligsameiet at det utføres vedlikehold/service inne i leilighetene?	
§ 14	Sjekk om det foreligger en risikoanalyse på anlegget.	
	Sjekk om risikoanalysen er dekkende for det aktuelle gassanlegget?	
§ 15	Sjekk om det foreligger en situasjonsplan for gassanlegget.	
	Sjekk om det foreligger sikkerhets- og driftsinstrukser.	
	Sjekk om det er gjennomført sikringstiltak slik at uvedkommende ikke får tilgang til tank/tankdom eller annet utstyr (evt. fordamperanlegg el.l.).	
§ 8	Sjekk at vann ikke blir liggende i tankdom slik at ising kan skape problemer.	
§ 19	Sjekk om det foreligger en beredskapsplan.	
	Er beredskapsplanen øvet?	
§ 11	Sjekk om anlegget er tilstrekkelig skiltet og merket.	

§ 12 INNMELDING AV FARLIG STOFF

Kravet om innmelding av farlig stoff var gjeldene fra 1.1.2010. Innmeldingen skal være oppdatert og vise hva som faktisk oppbevares. Det er ”enhver som oppbevarer ...” som plikter å melde inn.

- For boligsameier vil det normalt være boligsameiet som melder inn selv om tanken er eid/leiet/leaset av gasselskapet.
- I de tilfellene hvor gassanlegget forsyner flere boligsameier/boliger, er det vanlig at det er gasselskapet som melder inn, alternativt at boligsameiene enes om hvem som melder inn. I tilfeller der gasselskapet har meldt inn anlegget, må brannvesenet også varsle boligsameiet om tilsynet.

Ved etablering av nye boligsameier vil det være utbygger/gasselskapet som melder inn anlegget. Når boligsameiet er etablert, melder utbygger/gasselskapet opphør av anlegget og boligsameiet melder inn der det er aktuelt.

Hvis anlegget forsyner kun ett boligsameie, er det ikke utbygger/gasselskapet som skal melde inn.

Innmeldingen skal til enhver tid være korrekt. Dersom ikke anlegget er meldt inn eller innmeldingen ikke er korrekt, gis det avvik. DSB kan kontaktes og bistå med innmeldingen.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke meldt inn farlig stoff til DSB”.

”Innmelding av farlig stoff til DSB er ikke korrekt og må rettes opp”.

Avvik hjemles i § 12

§ 9 KONTROLL

Ansvar for at det utføres systematisk tilstandskontroll er i forskriften lagt på eier og bruker. Gasselskapet vil i mange tilfeller ha et ansvar som eier og drifter av gassanlegget sammen med bruker.

Forskriften stiller krav til at det skal gjennomføres kontroll av gassanlegget før det tas i bruk. Denne ferdigkontrollen skal dokumenteres. Mange boligsameier har nok problemer med å dokumentere ferdigkontroll, spesielt for eldre anlegg. Ferdigkontrollen er viktig, men på et anlegg som har vært i drift en tid, er det viktigste at gassanlegget er vedlikeholdt og at det er utføres systematisk tilstandskontroll av anlegget.

I tillegg til at anlegget skal være i sikkerhetsmessig tilfredsstillende stand når det tas i bruk, er det som nevnt, krav om at det skal gjennomføres systematisk tilstandskontroll av anlegget. For boligsameier skal ferdigkontroll og systematisk tilstandskontroll utføres av uavhengig kontrollør i form av akkreditert inspeksjonsorgan, inspeksjonsorgan med dispensasjon fra DSB eller teknisk kontrollorgan med kompetanse.

Link til informasjon om hvilke virksomheter som kan kontrollere bl.a. bolig-gassanlegg finnes her:

<http://www.dsb.no/no/Ansvarsomrader/Farlige-stoffer/Brannfarlig-reaksjonsfarlig-og-trykksatt-stoff/Prekvalifiserte-virksomheter/>

Kravet om ferdigkontroll og systematisk tilstandskontroll utført av uavhengig kontrollør var gjeldende fra 1.1.2011. Fram til 1.8.2012, kunne kontrollen utføres av prekvalifisert inspeksjonsorgan.

Systematisk tilstandskontroll er i temaveiledning om bruk av farlig stoff, del 1, anbefalt utført hvert annet år. Forskriften og temaveiledning om bruk av farlig stoff, del 1, er under revisjon og det vurderes å forlenge anbefalte intervall. Det anbefales derfor ikke å gi avvik dersom intervallet fra forrige systematiske tilstandskontroll nylig har overskredet 2 år.

Dersom det nylig er utført kontroll av anlegget, men kontrollen er ikke utført av en uavhengig kontrollør, gis det avvik og det kreves at neste kontroll utføres av uavhengig kontrollør. Når den neste kontrollen skal kreves utført, må det gjøres en helhetsvurdering av.

Dersom det ikke er utført systematisk tilstandskontroll av anlegget, bør det settes en kort, men rimelig tidsfrist.

Eksempel på avvikstekst hvis ikke uavhengig kontrollør har utført systematisk tilstandskontroll av anlegget:
"Uavhengig kontrollør har ikke utført systematisk tilstandskontroll av anlegget".
Avviket hjemles i § 9.

§ 9, 3. ledd, krever at det skal foreligge en avtale om systematisk tilstandskontroll av anlegg i boliger.

Eksempel på avvikstekst der det ikke kan dokumenteres at det foreligger avtale:
"... har ikke inngått noen skriftlig avtale om systematisk tilstandskontroll av gassanlegget"
Avviket hjemles i §§ 9 og 13.

§ 10 DRIFT, VEDLIKEHOLD OG OPPHØR

I tillegg til systematisk tilstandskontroll er det i § 10 krav om at anlegget skal holdes i forsvarlig stand og vedlikeholdes slik at sikkerhetsnivået opprettholdes. Vedlikeholdet skal dokumenteres. Dersom ikke vedlikehold er utført, gis det avvik.

Eksempel på avvikstekst:
"... har ikke utført vedlikehold på anlegget".
Avviket hjemles i § 10.

Eksempel på avvikstekst dersom vedlikehold er gjennomført, men ikke kan dokumenteres:
"Det kan ikke dokumenteres at vedlikehold er gjennomført på anlegget"
Avviket hjemles i §§ 10 og 13.

Det vil sannsynligvis være vanskelig å sjekke ut om den enkelte beboer har hatt vedlikehold/service og kontroll på anlegget inne i leiligheten og således vil det være vanskelig å evt. gi avvik. Men spørsmålet om hvordan dette sikres, er aktuelt.

§ 14 RISIKO OG RISIKOVURDERING

Det skal foreligge en risikoanalyse på gassanlegget. Denne må tilpasses anleggets kompleksitet og må som et minimum inneholde sannsynlighet og konsekvenser av hendelser tilpasset lokale forhold og eventuelle risikoreduserende tiltak. Sikkerheten til beboere og de som ferdes i området er vesentlig.

Dersom det ikke foreligger en risikoanalyse på anlegget eller denne er åpenbart mangelfull, gis det avvik.

Eksempel på avvikstekst:
"Det foreligger ingen risikoanalyse på anlegget"
"Risikoanalyse på anlegget er mangelfull".
Avviket hjemles i § 14.

§ 15 FOREBYGGENDE SIKKERHETSTILTAK

Det skal foreligge en situasjonsplan med oversikt over bruk av areal. Planen skal vise adkomstveier, internt trafikkmønster, inngjerding, plassering av tank og evt. fordamperanlegg, områdeklassifisering, samt forhold som kan ha betydning for sikker håndtering av farlig stoff. Den skal være datert og oppdatert til dagens situasjon.

Forskriften sier at det skal gjennomføres sikringstiltak for å hindre at personer utfører handlinger på utstyr og anlegg med farlig stoff som kan sette liv og helse i fare. Låst tankdom kan være et slikt tiltak.

Området rundt domene med en radius på 1,5 meter, er normalt å regne som sone 2 (et område der det ved vanlig drift sannsynligvis ikke dannes en eksplosiv atmosfære bestående av en blanding av luft og brannbare stoffer i form av gass, damp eller tåke. Dersom en eksplosiv atmosfære allikevel dannes, vil den være kortvarig). Det er viktig at det innenfor denne sonen ikke er aktivitet som kan medføre gnister slik at eventuell gasslekkasje kan antennes.

Det skal foreligge sikkerhets- og driftsinstruks. Dette kan for eksempel være instruks for fylling av tank, periodisk kontroll, drift og vedlikehold.

Det er aktuelt å sjekke ut om noen dedikerte personer er kjent med hvor hovedstengeventilen for gass er plassert, samt stengeventilen til egen leilighet.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke ivaretatt de forebyggende sikkerhetstiltak på en tilfredsstillende måte når det gjelder...”
Avviket hjemles i § 15

§ 8 UTSTYR OG ANLEGG

Det skal tas tilstrekkelig hensyn til de mekaniske belastninger, temperaturforhold og miljøpåvirkninger som kan oppstå under bruk.

Et aktuelt sjekkpunkt er om tankdom har en plassering i forhold til terrenget eller er drenert slik at innsig av vann ikke kan medføre ising. Det kan oppstå uønsket trykkøkning i systemet dersom pustehullene på ventilene tettes igjen med is. I temaveiledningen er dette omtalt under punkt 15.2.3.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke tatt tilstrekkelig hensyn til miljøpåvirkning som kan oppstå under bruk”

§ 19 BEREDSKAPSPLANER

Forskriften krever at virksomheter skal utarbeide beredskapsplan og etablere tilstrekkelig beredskap. Beredskapen må tilpasses den enkelte virksomheten og øves.

For boligsameier vil det være viktig at alle beboere er gjort kjent med hva de skal gjøre hvis det skjer et uhell med farlig stoff og hvor de skal samles. Beredskap i forhold til farlig stoff bør være en del av boligsameiets øvrige beredskapsplan.

Forskriftens § 19, 2. ledd sier at beredskapen skal samordnes med offentlig beredskap. Kompleksiteten på anlegget er avgjørende for graden av samordning. For enkle anlegg er innmeldingen tilstrekkelig samordning. For mer komplekse anlegg er det viktig med et godt samarbeid med lokal brannmyndighet.

Eksempel på avvikstekst:

”... har ikke utarbeidet beredskapsplan”

”... har ikke øvet beredskapsplanen”

”... har ikke samordnet beredskapen tilstrekkelig med lokal brannmyndighet”

§ 11 SKILTING OG MERKING

Kravet i forskriften er at det skal settes opp skilt som er lett synlig, på passende steder og i tilstrekkelig antall der farlig stoff håndteres, se vedlegg 5 i temaveiledningen. Skiltingen skal opplyse om faren for brann- og eksplosjon, eventuelt gass under trykk og forbud mot røyking og bruk av åpen ild. Utstyr og rørsystemer skal også ha formålstjenelig og varig identifikasjon.

Kravet om skilting gjelder ikke håndtering av mindre mengder farlig stoff til personlig bruk. Det vil si at det ikke er noe krav om merking inn til den enkelte leilighet som oppbevarer gassflasker eller bruker gass via rørsystem.

De fleste bolig-gassanleggene har nedgravd tank. Da er det viktig å merke med brannfare rundt tankdom for å varsle 3. person. Skilting skal også gi tilstrekkelig informasjon og plasseres høyere enn forventet snøhøyde. Eksempel på skilt og symbol fremkommer i vedlegg 12 i temaveiledningen.

Hovedstengeventil for gass skal være tydelig merket med sin funksjon

Eksempel på avvikstekst:

”Gassanlegget er ikke tilstrekkelig skiltet og merket”

Avviket hjemles i § 11

§§ 23 OG 24 TILSYN OG REAKSJONSMIDLER

Tilsynet hjemles i § 23 i forskrift av 8. juni 2009 nr. 602 om håndtering av farlig stoff.

Avvik hjemles i rett paragraf i forskrift om håndtering av farlig stoff.

Reaksjonsmidler fremkommer i § 24 i forskrift om håndtering av farlig stoff som viser til lov av 14. juni 2002 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og brannvesenets redningsoppgaver §§ 37 – 40 og § 42 og er de samme som benyttes ved tilsyn etter bl.a. forebyggendeforskriften.

Brannvesenet har nødvendige hjemler til å få gjennomført kravene i forskriften. Det er viktig at det utøves godt skjønn.